

دروس حیطه تخصصی
آزمون استخدامی متمرکز کشور

بر اساس آخرین تغییرات

آموزگار ابتدایی

مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی قرآن و هدیه‌های آسمانی دوره ابتدایی

مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی ریاضی دوره ابتدایی

مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی علوم تجربی دوره ابتدایی

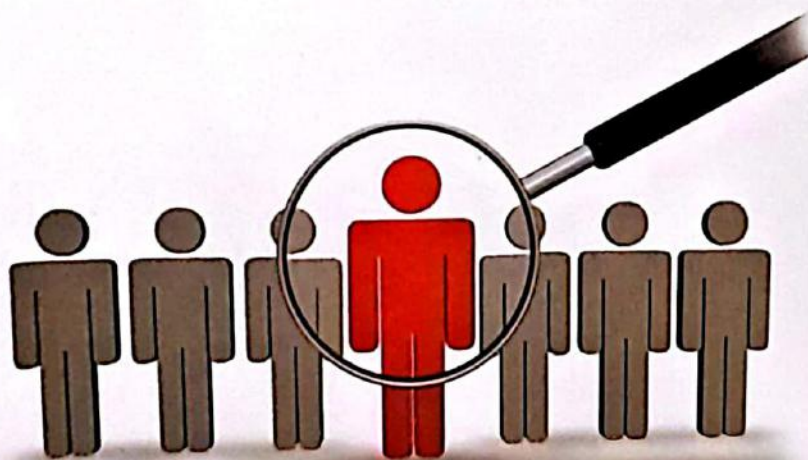
مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی فارسی دوره ابتدایی

مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی

سر فصل‌های مواد امتحانی سازمان سنجش آموزش کشور

شرح و خلاصه دروس، مفاهیم و نکات کلیدی

سوال و پاسخ تألیفی میکرو طبقه‌بندی شده

کاظم آرمان‌پور

بخش اول: مفاهیم پایه متون و روشهای یاددهی قرآن و هدیه های آسمانی دوره ابتدایی

فصل ۱: نهج القرآن، راهنمای معلم قرآن اول تا ششم ابتدایی	۵
فصل ۲: راهنمای معلم هدیه های آسمانی سوم ابتدایی	۴۵
فصل ۳: راهنمای معلم هدیه های آسمانی ششم ابتدایی	۷۱

بخش دوم: مفاهیم پایه متون و روشهای یاددهی ریاضی دوره ابتدایی

فصل ۱: راهنمای معلم ریاضی اول ابتدایی	۹۵
فصل ۱: راهنمای معلم ریاضی ششم ابتدایی	۱۴۵

بخش سوم: مفاهیم پایه متون و روشهای یاددهی علوم تجربی دوره ابتدایی

فصل ۱: راهنمای معلم علوم تجربی دوم ابتدایی	۱۶۳
فصل ۲: راهنمای معلم علوم تجربی چهارم ابتدایی	۱۸۵
فصل ۳: راهنمای معلم علوم تجربی ششم ابتدایی	۱۹۷

بخش چهارم: مفاهیم پایه متون و روشهای یاددهی فارسی دوره ابتدایی

فصل ۱: راهنمای معلم فارسی اول ابتدایی	۲۲۵
فصل ۲: راهنمای معلم فارسی چهارم ابتدایی	۲۵۱
فصل ۳: راهنمای معلم فارسی ششم ابتدایی	۲۹۵

بخش پنجم: مفاهیم پایه متون و روشهای یاددهی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی

فصل ۱: راهنمای معلم مطالعات اجتماعی پنجم ابتدایی	۳۵۲
فصل ۲: راهنمای معلم مطالعات اجتماعی ششم ابتدایی	۳۸۵
مجموعه سوالات طبقه بندی شده کلیه دروس با پاسخنامه	۳۹۷
منابع	۴۳۶

نهج القرآن، راهنمای معلم قرآن
اول تا ششم ابتدایی

❖ مبانی و کلیات و روش تدریس قرآن در دوره ابتدایی

اهداف کلی آموزش قرآن در پایه ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم که کلام الهی و کتاب آسمانی است؛
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن؛
- ۳- روخوانی قرآن به صورت شمرده و آرام از روی مصحف با استفاده از رسم الخط آموزشی؛
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به صورت روان و آهنگین؛
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن؛
- ۶- حفظ کردن برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی؛
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم؛
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن؛
- ۹- تقویت علاقه به شنیدن خواندن و فهم معنای آیات قرآن؛
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن؛
- ۱۱- شناسایی و تقویت استعدادهای دانش‌آموزان در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

جامعیت آموزش قرآن

آموزش جامع قرآن، فرایندی است برای دستیابی به توانایی خواندن، درک معنا، تدبر در آیات و آشنایی با معارف قرآن به منظور انس و بهره‌گیری دائمی از قرآن کریم و تقویت ایمان و عمل صالح و در این راستا، چهار مهارت را بایستی در دانش‌آموزان ایجاد کرد که سه مهارت اول، اجزای سواد قرآنی و مهارت چهارم، ثمره آن است.

سواد قرآنی

سواد قرآنی، اعتقاد و علاقه به یادگیری قرآن کریم و برخورداری از دانش و مهارت پایه به منظور بهره‌گیری مستمر و مادام‌العمر از قرآن کریم و انس دائمی با آن است.

مطابق این تعریف سواد قرآنی دارای ویژگی‌های زیر است:

- ۱- سواد قرآنی یک نیاز همگانی است؛
- ۲- سواد قرآنی از یک حدّ پایه برخوردار است؛
- ۳- حدّ سواد قرآنی در طول زمان در حال رشد است.
- ۴- حداقل سواد قرآنی منجر به علاقه‌مندی خواندن مستمرّ قرآن کریم، فهم تدریجی معنای عبارات و آیات آن شده و زمینه‌ساز بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های الهی می‌شود.

هرم سواد قرآنی

سواد قرآنی دارای اجزای زیر است:

- ۱- توانایی خواندن قرآن کریم؛
- ۲- درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم؛
- ۳- تدبیر در آیات؛
- ۴- انس با قرآن کریم (قاعده هرم).

۱- توانایی خواندن قرآن کریم

اولین و مهم‌ترین رکن سواد قرآنی کسب «مهارت خواندن» است. بیشترین زمان جلسه آموزش قرآن بایه به کسب مهارت خواندن دانش‌آموزان اختصاص یابد. درواقع تمام علوم از مجرای خواندن و نوشتن می‌گذرند و راه ورود به دریای قرآن نیز مهارت خواندن قرآن کریم است.

معمول بر این است که آموزش قرآن با «روخوانی» شروع می‌شود، اما تفاوت روخوانی با روان‌خوانی در چیست؟

تفاوت روخوانی و روان‌خوانی

مهارت روان‌خوانی	مهارت روخوانی
تجربه شنیداری	تجربه دیداری
صوت، لحن، تجوید و...	بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی، آموزش قواعد روخوانی
کلی‌خوانی	جزء به کل
زیباخوانی (فصحی‌خوانی)	درست‌خوانی (صحیح‌خوانی)
کیفی	کمی
عبارت‌های تکراری	عبارت‌های غیرتکراری

روش دیداری یا روش شنیداری

همان‌طور که در بالا اشاره شده، اولین تفاوتی که روخوانی با روان‌خوانی دارد در نوع مهارت است.

روخوانی مهارتی دیداری و روان‌خوانی مهارتی شنیداری است.

زمانی که روخوانی را آموزش می‌دهیم، چشم دانش‌آموزان را با آیات و عبارات قرآن درگیر می‌کنیم و هنگامی که به آموزش روان‌خوانی می‌پردازیم، گوش دانش‌آموزان را در معرض شنیدن آیات و عبارات قرار می‌دهیم.

نقش چشم در کسب مهارت خواندن

درواقع بیشتر اطلاعاتی که از محیط کسب می‌کنیم از طریق چشم است (طبق نظر روان‌شناسان حدود ۸۰ درصد)؛ ولی تنبل‌ترین عضو بدن هم چشم می‌باشد و چشم و گوش در امر آموزش قرآن دو عضو کاملاً متضادند و ما هر اندازه گوش دانش‌آموزان را در معرض عبارات قرآنی قرار می‌دهیم، به همان نسبت چشم آن‌ها به حرکات و علائم بی‌توجه می‌شود. مثلاً بارها با دانش‌آموزانی مواجه شده‌ایم که در خواندن سوره حمد، آیه «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» را «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» می‌خوانند؛ در سوره توحید «لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ» را به اشتباه «يَمْ يَلِدْ وَ يَمْ يُولَدْ» می‌خوانند.

اشکال این دانش‌آموزان این است که گوش آن‌ها در معرض این سوره‌ها قرار گرفته است و چشم آن‌ها این آیات را ندیده است و اگر هم آیات را به او نشان داده‌ایم؛ یا آن‌ها را واداشته‌ایم که از رو بخوانند، با همان پیش‌زمینه قبلی، دیگر توجه به حروف و حرکات ندارند.

آسیب روش شنیداری

آسیب این نوع آموزش آن است که اگر از دانش‌آموزان خواسته شود آیات قبل و بعد را بخوانند، آنان نمی‌توانند آیات این صفحه را در خواندن به آیات صفحه‌های قبل و بعد تعمیم دهند. حتی اگر از دانش‌آموزان خواسته شود همین قسمت حفظ‌شده را از روی کتاب بخوانند، باز هم معمولاً با اشکال می‌خوانند؛ یعنی آموزش به شیوه شنیداری باعث می‌شود که دانش‌آموزان فقط همان قسمت‌هایی که شنیده و تکرار کرده‌اند را یاد بگیرند و این در صورتی است که در آموزش قرآن، آیه‌ها و سوره‌های خاصی موضوعیت ندارد و بایستی دانش‌آموزان به این توانایی برسند که هر جای قرآن را باز کنند، بخوانند؛ دومین تفاوتی که روش دیداری با روش شنیداری در آموزش قرآن دارد، این است که در روخوانی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که عبارات را به صورت بخش‌بخش و سپس شمرده بخوانند و در حین بخش‌خوانی آن‌ها، قواعد روخوانی را نیز به صورت گذرا آموزش می‌دهیم و از قاعده‌گویی اجتناب می‌کنیم؛ اما در روان‌خوانی به شیوه شنیداری با صوت، لحن و رعایت قواعد تجویدی سروکار داریم که هیچ‌کدام از این موارد، رسالت و وظیفه آموزگار دوره ابتدایی نیست.

لمادها و قواعد قرآن دوره ابتدایی (در یک نگاه)

و اما قواعد روخوانی شامل چه مواردی است؟ قواعدی چون علامت سکون، تشدید، الف کوچک و قواعد روخوانی اند.

در پایه اول ابتدایی: دانش‌آموزان با حروف ناخوانا و علامت تشدید آشنا می‌شوند.

در پایه دوم ابتدایی: دانش‌آموزان علاوه بر موارد فوق، با الف کوچک، سکون، اتصالات، ک، ه، تنوین‌ها، ه، ه، ه، ه، همزه (ء)، و پایه‌های همزه (أ، ئ) آشنا می‌شوند.

در پایه سوم ابتدایی: در فصل دوم (برنامه ۳۳ روزه)، در نوزده روز اول دانش‌آموزان علاوه بر یادآوری موارد بالا، برخی دیگر از حروف ناخوانا و همچنین دو پایه دیگر همزه (ؤ - ئ) را نیز می‌آموزند.

در پایه چهارم ابتدایی: دانش‌آموزان با قواعد وقف، حروف مقطعه و علامت مد آشنا می‌شوند.

در پایه پنجم ابتدایی: دانش‌آموزان با التقای ساکنین آشنا می‌شوند.

در پایه ششم ابتدایی: قاعده جدیدی وجود ندارد و دانش‌آموزان در سال‌های گذشته با تمام قواعد روخوانی قرآن آشنا شده و تنها به یادآوری و مرور این قواعد می‌پردازند.

پایه تحصیلی	تدریس قواعد روخوانی
اول ابتدایی	حروف ناخوانا و علامت تشدید
دوم ابتدایی	الف کوچک، سکون، اتصالات، ک (کاف عربی)، ه، ه، تنوین‌ها، ه، ه، ه، ه، همزه (ء) دو پایه همزه (أ، ئ)
سوم ابتدایی	حروف ناخوانا، دو پایه همزه (ؤ - ئ)
چهارم ابتدایی	قواعد وقف، حروف مقطعه و علامت مد
پنجم ابتدایی	التقای ساکنین وقف
ششم ابتدایی	قاعده جدیدی وجود ندارد (تثبیت مهارت آموزش خواندن همراه با رعایت کلیه قواعد روخوانی)

کلی‌خوانی چیست؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که در روخوانی دانش‌آموزان از جزء به کل می‌روند؛ یعنی از بخش خوانی به سمت شمرده‌خوانی و از حرف و حرکت‌خوانی به سمت کلمه‌خوانی پیش می‌روند، ولی در روان‌خوانی، دانش‌آموزان نه از جزء به کل می‌روند و نه از کل به جزء؛ بلکه آن‌ها کلی‌خوانی می‌کنند و در این صورت، دیگر کمتر به حرکات و علائم توجه می‌شود.

صحیح‌خوانی یا زیباخوانی؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که در روخوانی، از دانش‌آموزان درست‌خوانی یا صحیح‌خوانی می‌خواهیم، ولی در روان‌خوانی، زیباخوانی یا فصیح‌خوانی را انتظار داریم.

اشارات ثابت یعنی اشاره معلم به: اَلِفٌ كَوْنٌ و همچنین الف کوچک بالای حرف خوانا به صورت ثابت است. به عنوان مثال وقتی که الف کوچک، بالای حرف خوانا قرار گرفته باشد اشاره ثابت است. مانند: هَذَا، ذَلِكْ؛ ولی اگر الف کوچک از حرف جدا افتاده باشد و روی حرف ناخوانا قرار گیرد، اشاره متحرک است؛ مانند: علی، حتی. در اینجا به دانش آموزان می گوئیم: بچه ها! هر وقت دیدیم الف کوچک از جایش جدا شده، ما هم به سمتش حرکت می کنیم. در واقع داریم قاعده ای را به دانش آموزان

یاد می‌دهیم و آن قاعده این است که: «پایه الف مقصوره ناخوانا است»، اما هرگز از این نوع ادبیات استفاده نمی‌کنیم؛ چرا که دانش‌آموز نمی‌داند مقصوره چیست؟ منظور از الف مقصوره چه چیزی است پایه الف مقصوره یعنی چه؟ در واقع از قاعده‌گویی می‌پرهیزیم و تا حد امکان قواعد روخوانی را حیر آموزش به ساده‌ترین شکل و به زبان کودکانه بیان می‌کنیم.

حال، چند کلمه که در آن‌ها اشاره‌ها ثابت است و نحوه اشاره به حرکات را می‌آوریم:

کلماتی مانند: کَذَلِکَ، أَحَدًا، مَسَدٍ، کُتِبَ را در نظر بگیریم.

در بخش‌های دارای این‌گونه حرکات، با استفاده از خط‌بر یا وسیله مشابه دیگری به حرکات اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم همه با هم بخوانند. بدین ترتیب که در کلمه «کَذَلِکَ» حرکت «کَ» اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم بگویند: «کَ»، سپس به «الف کوچک» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند: «ذَا، بعد به «ب» اشاره می‌کنیم و آن‌ها می‌خوانند: «لِ»، سپس به «کَ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «کَ».

نکات:

- اول این که در بین هر اشاره بایستی قدری مکث داشته باشیم. دوم این که باید با تأکید بیشتر اشاره کنیم؛ یعنی این که پس از هر بار اشاره خط‌بر یا وسیله اشاره را از صفحه جدا کنیم تا دانش‌آموزان تفکیک را احساس کنند.

- توجه داشته باشیم که ممکن است در یکی دوبار اول، برخی از دانش‌آموزان در هنگام اشاره ما، تنها حرکت را بخوانند که در این صورت به آن‌ها تذکر می‌دهیم که هر حرکت را با حرف آن بخوانند.

اشاره متحرک

غیر از موارد فوق، سایر اشارات، اشاره متحرک‌اند و همان‌طور که گفته شد، در این نوع اشاره دست حرکت می‌کند، این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می‌آید:

۱- اشاره از حرف به‌سوی صداهای کشیده (ا، ی، و) و در بخش‌های دارای این‌گونه ترکیبات، مانند: «توحیها»، در حالی که به‌وسیله خط‌بر، از حرف «ن» به‌سوی صدای «و» اشاره می‌کنیم. دانش‌آموزان می‌خوانند: «نو»، آن‌گاه از «ح» به‌سوی صدای «ی»، اشاره کرده و آن‌ها می‌خوانند: «حی» و سپس از حرف «ه» به‌سوی صدای «ا» اشاره می‌کنیم تا بخوانند: «ها».

۲- اشاره از حرکت کوتاه به‌سوی حرف ساکن، مانند: أَصْلِحْ، اسْتَکْبِرْ، اَمْلِمْ در این‌گونه کلمات حرکت به‌سوی علامت سکون اشاره می‌کنیم؛ مثلاً در کلمه «أَصْلِحْ» از حرکت «ف» به علامت

سوالات میکرو طبقه بندی شده قرآن و هدیه های آسمانی

۱- بر مبنای ، انسان با ویژگی های منحصر به فردی آفریده شده که او را از سایر مخلوقات متمایز می کند.

(۱) انسان شناسی (۲) خداشناسی (۳) جهان شناسی (۴) علم شناسی

۲- اصول حاکم بر برنامه درس تعلیم و تربیت دینی کدام است؟

- (۱) محور قرار گرفتن قرآن کریم و سنت و سیره معصومین صلوات الله علیهم
- (۲) توجه به رویکردهای جدید در تعلیم و تربیت با هدف روزآمد شدن برنامه
- (۳) توجه به توانایی ها و محدودیت های رشد شناختی دانش آموزان دوره ابتدایی
- (۴) هر سه مورد

۳- در کدام شیوه، معلم در واقع راهنما و راهبر است و دانش آموزان هستند که با راهنمایی او، مفاهیم جدید را دریافت می کنند؟

- (۱) توجه به رویکردهای جدید در تعلیم و تربیت با هدف روزآمد شدن برنامه
- (۲) محور قرار گرفتن قرآن کریم و سنت و سیره معصومین صلوات الله علیهم
- (۳) توجه به توانایی ها و محدودیت های رشد شناختی دانش آموزان دوره ابتدایی
- (۴) توجه به جنبه های عاطفی، نگرشی برای عمل کردن به باورها

۴- آشنایی با معارف دینی، هدفی میانی و زیستن دینی انسان، هدف اصلی است.

(۱) تربیت دینی (۲) تربیت اعتقادی (۳) تربیت حاکمیت (۴) تربیت آدمی

۵- برنامه درسی و آموزش های دینی باید به گونه ای طراحی شود که اصل را زنده کند.

- (۱) توجه به هنر برای ترسیم چهره زیبای الگوهای دینی
- (۲) تقویت احساس نیاز به دین
- (۳) توجه به زبان و ادبیات خاص کودکان
- (۴) ارتباط آموزش با نیاز و علاقه دانش آموزان

۶- هدف از تعلیم و تربیت دینی دانش آموزان آن است که از آموخته های خود، در موقعیت های مختلف زندگی روزمره استفاده کنند، این هدف شامل کدام یک از اصول حاکم بر برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی است؟

- (۱) بهره مندی از دستاوردهای عالمان دین
- (۲) توجه به توانایی ها و محدودیت های رشد شناختی دانش آموزان دوره ابتدایی
- (۳) ارتباط آموزش با نیاز و علاقه دانش آموزان و توجه به او به عنوان منبع اطلاعات برنامه درسی
- (۴) توجه به رویکردهای جدید در تعلیم و تربیت با هدف روزآمد شدن برنامه

۷- به عنوان مهم ترین بخش فرایند یادگیری، باید با هدف رشد دانش آموزان انجام شود.

(۱) پایش (۲) بهره گیری (۳) ارزشیابی (۴) پاسخ

- ۱- گزینه «۱» صحیح است.
- ۲- گزینه «۴» صحیح است.
- ۳- گزینه «۱» صحیح است.
- ۴- گزینه «۱» صحیح است.
- ۵- گزینه «۲» صحیح است.
- ۶- گزینه «۳» صحیح است.
- ۷- گزینه «۳» صحیح است.
- ۸- گزینه «۴» صحیح است.
- ۹- گزینه «۱» صحیح است.
- ۱۰- گزینه «۲» صحیح است.
- ۱۱- گزینه «۳» صحیح است.
- ۱۲- گزینه «۴» صحیح است.
- ۱۳- گزینه «۱» صحیح است.
- ۱۴- گزینه «۳» صحیح است.
- ۱۵- گزینه «۱» صحیح است.
- ۱۶- گزینه «۱» صحیح است.
- ۱۷- گزینه «۴» صحیح است.
- ۱۸- گزینه «۱» صحیح است.
- ۱۹- گزینه «۴» صحیح است.
- ۲۰- گزینه «۱» صحیح است.
- ۲۱- گزینه «۳» صحیح است.
- ۲۲- گزینه «۱» صحیح است.
- ۲۳- گزینه «۴» صحیح است.
- ۲۴- گزینه «۱» صحیح است.
- ۲۵- گزینه «۱» صحیح است.
- ۲۶- گزینه «۲» صحیح است.
- ۲۷- گزینه «۱» صحیح است.
- ۲۸- گزینه «۴» صحیح است.
- ۲۹- گزینه «۱» صحیح است.
- ۳۰- گزینه «۱» صحیح است.
- ۳۱- گزینه «۲» صحیح است.
- ۳۲- گزینه «۴» صحیح است.
- ۳۳- گزینه «۴» صحیح است.
- ۳۴- گزینه «۳» صحیح است.
- ۳۵- گزینه «۴» صحیح است.
- ۳۶- گزینه «۱» صحیح است.
- ۳۷- گزینه «۳» صحیح است.
- ۳۸- گزینه «۳» صحیح است.
- ۳۹- گزینه «۴» صحیح است.
- ۴۰- گزینه «۴» صحیح است.
- ۴۱- گزینه «۲» صحیح است.
- ۴۲- گزینه «۴» صحیح است.
- ۴۳- گزینه «۳» صحیح است.
- ۴۴- گزینه «۲» صحیح است.
- ۴۵- گزینه «۴» صحیح است.
- ۴۶- گزینه «۴» صحیح است.
- ۴۷- گزینه «۱» صحیح است.
- ۴۸- گزینه «۲» صحیح است.
- ۴۹- گزینه «۱» صحیح است.
- ۵۰- گزینه «۴» صحیح است.
- ۵۱- گزینه «۱» صحیح است.
- ۵۲- گزینه «۴» صحیح است.
- ۵۳- گزینه «۳» صحیح است.
- ۵۴- گزینه «۱» صحیح است.
- ۵۵- گزینه «۳» صحیح است.
- ۵۶- گزینه «۲» صحیح است.
- ۵۷- گزینه «۱» صحیح است.
- ۵۸- گزینه «۴» صحیح است.